

Rolnummer 2005
Arrest nr. 121/2001 van 10 oktober 2001

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 4 van de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect, en artikel 1792 van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit voorzitter M. Melchior, de rechters P. Martens, R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen en J.-P. Snappe, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, emeritus voorzitter H. Boel, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 23 juni 2000 in zake P. M. de T. en I. de M. tegen J.B. en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 6 juli 2000, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden artikel 4 van de wet van 20 februari 1939 en artikel 1792 van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet wanneer zij in die zin worden geïnterpreteerd dat de aansprakelijkheid van de architect die uit die bepalingen voortvloeit moet worden gedragen door de natuurlijke persoon die houder is van de titel van architect, zonder dat die persoon ervan kan worden ontlast wanneer zijn activiteiten van architect worden gepresteerd ter uitvoering van een architectuurovereenkomst afgesloten door een vennootschap en voor haar rekening, hetgeen voor de toepassing van de bedoelde bepalingen de architect de beperkte aansprakelijkheid ontzegt die de activiteiten in vennootschapsverband mogelijk maken ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

P. M. de T. en I. de M. hebben op 23, 24, 25 en 30 september 1997 respectievelijk J.B., de n.v. Lumbo, de b.v.b.a. Henrion M. en de b.v.b.a. Entreprise Richard Marée gedagvaard. Daarbij eisten zij de veroordeling van de verweerders tot betaling van schadevergoeding voor tekortkomingen, gebreken of gebrekkig werk van de verweerders bij de werken aan hun huis.

J.B., de eerste verweerder, komt tussen als architect die zijn activiteit uitoefent binnen de b.v.b.a. Atelier d'architecture J.B. Hij betwist de ontvankelijkheid van de vordering die de hoofdeisers tegen hem hebben ingesteld, om reden dat de architectuurovereenkomst waarop zij hun tenlastelegging baseren, niet door hem persoonlijk is afgesloten en uitgevoerd maar door de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid waarbinnen hij zijn activiteit als architect uitoefent, met als gevolg dat de eisers ten onrechte een vordering tegen hem persoonlijk hebben ingediend. Indien artikel 4 van de wet van 20 februari 1939 en artikel 1792 van het Burgerlijk Wetboek in die zin zouden worden geïnterpreteerd dat zij de architecten het voordeel ontzeggen van de beperkte aansprakelijkheid die samenhangt met de vennootschappelijke structuur waarvoor zij voor de uitoefening van hun beroep hebben gekozen, zouden die bepalingen in strijd zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Het is op grond van die argumentatie dat de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel heeft geoordeeld dat de bovenvermelde vraag aan het Hof moet worden voorgelegd.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

Bij beschikking van 6 juli 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 27 september 2000 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 10 oktober 2000.

Memories zijn ingediend door :

- P. M. de T. en I. de M., samenwonende te 3080 Tervuren, Albertlaan 9, bij op 2 november 2000 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 13 november 2000 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 28 november 2000 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikkingen van 20 december 2000 en 28 juni 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 6 juli 2001 en 6 januari 2002.

Bij beschikkingen van 6 februari 2001 en 22 mei 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters L. Lavrysen en J.-P. Snappe.

Bij beschikking van 30 mei 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 20 juni 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 1 juni 2001 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 20 juni 2001 :

- zijn verschenen :
- . Mr. R. de Briey, advocaat bij de balie te Nijvel, voor P. M. de T. en I. de M.;
- . Mr. O. Vanhulst *loco* Mr. P. Hofströssler, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en L. Lavrysen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *De in het geding zijnde bepalingen*

Artikel 4 van de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect bepaalt :

« De Staat, de provincies, de gemeenten, de openbare instellingen en de particulieren moeten een beroep doen op de medewerking van een architect voor het opmaken van de plans en de controle op de uitvoering van de werken, voor welke door de wetten, besluiten en reglementen een voorafgaande aanvraag om toelating tot bouwen is opgelegd.

[...] »

De architect bedoeld in die bepaling is de natuurlijke persoon die voldoet aan de voorwaarden die in artikel 1 van de wet zijn bepaald.

Artikel 1792 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« Indien een gebouw dat tegen vaste prijs is opgericht, geheel of gedeeltelijk teniet gaat door een gebrek in de bouw, zelfs door de ongeschiktheid van de grond, zijn de architect en de aannemer daarvoor gedurende tien jaren aansprakelijk. »

V. *In rechte*

- A -

Standpunt van de eisers voor het verwijzende rechtscollege

A.1. De wetsbepalingen met betrekking tot de titel en de uitoefening van het beroep van architect kunnen als volgt worden samengevat: alleen de natuurlijke persoon die houder is van een architectendiploma kan worden ingeschreven als lid van de Orde van architecten en bijgevolg dat beroep in België uitoefenen. De mogelijkheid voor architecten om hun beroepsactiviteit in vennootschapsvorm uit te oefenen, die lange tijd controversieel was, werd goedgekeurd bij het reglement van de Nationale Raad van de Orde van architecten van 2 februari 1979. Artikel 15, eerste lid, van het nieuwe reglement van de Orde, dat werd goedgekeurd bij het koninklijk besluit van 18 april 1985, preciseert echter dat « de architect, hetzij hij alleen werkt of in vereniging of in vennootschap, [...] zijn burgerlijke beroepsaansprakelijkheid [verzekert], met inbegrip van zijn tienjarige aansprakelijkheid ».

De aansprakelijkheid van een architect is dus persoonlijk, niet alleen wegens het monopolie dat hem bij de wet van 20 februari 1939 is toegekend en dat noodzakelijkerwijze aan een natuurlijke persoon moet worden toegewezen, maar ook omdat een architect een vrij beroep uitoefent dat juist gekenmerkt wordt door een persoonlijke aansprakelijkheid.

De prejudiciële vraag is slecht gesteld. De persoonlijke aansprakelijkheid van een architect vloeit immers niet voort uit de twee aangevoerde wetsartikelen, maar wel uit de combinatie van artikel 1 van de wet van 20 februari 1939 met de artikelen 4 en 5 van de wet van 26 juni 1963 en de bepalingen inzake beroepsdeontologie.

Er is in elk geval geen sprake van discriminatie in de zin van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet omdat de architecten zich in dezelfde situatie bevinden als alle andere beoefenaars van vrije beroepen waaraan een monopolie is toegekend.

Het toekennen van een persoonlijke aansprakelijkheid is het logische gevolg van de gunst van de wetgever en van het vertrouwen ten opzichte van de beoefenaars van die beroepen; bovendien heeft die persoonlijke aansprakelijkheid alleen een reële betekenis indien zij wordt toegekend aan een natuurlijke persoon die aan die hoedanigheid beantwoordt. Er bestaan dus objectieve criteria op grond waarvan de in het geding zijnde wetsbepalingen niet als discriminerend kunnen worden beschouwd.

De prejudiciële vraag moet dan ook negatief worden beantwoord.

Standpunt van de Ministerraad

A.2. Doordat architecten een vrij beroep uitoefenen en een monopolie hebben dat hun bij wet is toegekend, vormen zij een aparte categorie van personen die onvoldoende vergelijkbaar is met andere categorieën van actoren binnen de bouwsector. Er dient dan ook niet te worden onderzocht of het verbod van beperking van de aansprakelijkheid van architecten doordat zij hun activiteit in vennootschapsvorm uitoefenen, strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. In dat opzicht moet eraan worden herinnerd dat in andere sectoren dan de bouwsector een soortgelijk onderscheid is gemaakt tussen de beoefenaars van vrije beroepen (de advocaten bijvoorbeeld) en andere categorieën van beroepen (juridische adviseurs, enz.).

Subsidiar wordt aangevoerd dat, indien het Hof toch tot de vergelijkbaarheidstest zou overgaan, moet worden erkend dat de in het geding zijnde normen de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schenden. Zij streven immers een legitiem doel na, namelijk de bouwheer beschermen door de bouwactiviteiten te onderwerpen aan de controle van een persoon die het voorrecht van integriteit en deskundigheid geniet. Vervolgens kan worden aangevoerd dat de aangewende middelen evenredig zijn ten opzichte van het nagestreefde doel. De aansprakelijkheid van de architect diende als persoonlijk te worden beschouwd indien men dat doel van sociale bescherming wilde bereiken.

De prejudiciële vraag moet dan ook negatief worden beantwoord.

- B -

B.1. Uit de formulering van de prejudiciële vraag en het onderwerp van het geschil dat aan de feitenrechter is voorgelegd, blijkt dat het Hof een vraag wordt gesteld over de bestaanbaarheid met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van de artikelen 4 van de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect en 1792 van het Burgerlijk Wetboek, doordat zij de natuurlijke persoon die de titel van architect voert, niet in staat stellen om, wanneer hij zijn activiteit als architect uitoefent ter uitvoering van een architectuurovereenkomst afgesloten door een vennootschap en voor haar rekening, zich te beroepen op de beperkte aansprakelijkheid die een activiteit in vennootschapsverband mogelijk maakt.

B.2. In tegenstelling tot wat de Ministerraad aanvoert, kunnen de architecten en de andere actoren binnen de bouwsector als vergelijkbare categorieën worden beschouwd inzake beroepsaansprakelijkheid.

B.3.1. Artikel 4 van de voormelde wet van 20 februari 1939 bepaalt :

« De Staat, de provincies, de gemeenten, de openbare instellingen en de particulieren moeten een beroep doen op de medewerking van een architect voor het opmaken van de plannen en de controle op de uitvoering van de werken, voor welke door de wetten, besluiten en reglementen een voorafgaande aanvraag om toelating tot bouwen is opgelegd.

[...] »

B.3.2. Artikel 1, § 1, van dezelfde wet bepaalt :

« Niemand mag de titel voeren van architect, noch het beroep ervan uitoefenen, indien hij niet in het bezit is van een diploma, waaruit blijkt dat hij met goed gevolg de examenproeven heeft afgelegd, welke vereist zijn voor het bekomen van het diploma. »

B.3.3. Artikel 1792 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« Indien een gebouw dat tegen vaste prijs is opgericht, geheel of gedeeltelijk teniet gaat door een gebrek in de bouw, zelfs door de ongeschiktheid van de grond, zijn de architect en de aannemer daarvoor gedurende tien jaren aansprakelijk. »

B.3.4. Artikel 15, eerste lid, van het reglement van beroepsplichten van de Orde van architecten, dat werd goedgekeurd bij het koninklijk besluit van 18 april 1985, bepaalt :

« De architect, hetzij hij alleen werkt of in vereniging of in vennootschap, verzekert zijn burgerlijke beroepsaansprakelijkheid, met inbegrip van zijn tienjarige aansprakelijkheid. »

B.4. Uit de voormelde bepalingen volgt dat de aansprakelijkheid van een architect persoonlijk is wegens de wettelijke opdracht die bij de voormelde wet van 20 februari 1939 uitsluitend aan hem is toegekend. De wetgever heeft de architect, wegens de bijzondere opdrachten die met zijn beroep verbonden zijn, willen onderscheiden van een aantal andere actoren binnen de bouwsector door de toegang tot het architectenberoep te beschermen en door die beroepscategorie, die hij bij de vrije beroepen heeft ondergebracht, aan eigen regels - met in voorkomend geval strafsancities - te onderwerpen. Voorts heeft de wetgever eveneens bevoegdheden en beroepsvereisten willen vastleggen die alleen aan natuurlijke personen, met uitsluiting van rechtspersonen, kunnen worden opgelegd.

B.5. Uit wat voorafgaat volgt dat de verschillende behandeling van de architecten, enerzijds, en de andere actoren binnen de bouwsector, anderzijds, objectief en redelijk kan worden verantwoord en bijgevolg overeenstemt met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.6. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 4 van de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect en artikel 1792 van het Burgerlijk Wetboek schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet in zoverre de aansprakelijkheid van de architect, die uit die bepalingen voortvloeit, moet worden gedragen door de natuurlijke persoon die de titel van architect voert.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 10 oktober 2001.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior